แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

Approaches for Developing Academic Management of Kanchananukroh School Based on Concept of Higher-Order Thinking Skills

อัชปาณี ชนะผล[1] และ สุกัญญา แช่มช้อย[2]

Atchapanee Chanapol[1] and Sukanya Chaemchoy[2]

[1,2]สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[1,2]Educational Administrative Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

E-mail: [1]atchapanee.non@kn.ac.th, [2]sukanya.chae@chula.ac.th

Received June 1, 2022; **Revised** June 24, 2022; **Accepted** June 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง 2) เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดการบริหารวิชาการและทักษะการคิดขั้นสูงเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จำนวน 173 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงและสุ่มอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงลำดับสูงสุด คือ การประเมินผล ($PNI_{modified}$=0.617) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$=0.526) และการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$=0.429) ตามลำดับ 2. ผลการวิจัยได้แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง มีทั้งหมด 3 แนวทางหลัก 6 แนวทางย่อย

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับทราบข้อมูลจากครูผู้สอน บุคลากรภายในสถานศึกษาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย และสามารถนำแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการไปพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงต่อไป

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา; การบริหารวิชาการ; ทักษะการคิดขั้นสูง; ความต้องการจำเป็น

Abstract

This article aimed to 1) study the priority needs in developing academic management of Kanchananukroh school based on the concept of higher–order thinking skills and 2) propose some approaches for developing academic management of Kanchananukroh school based on the concept of higher–order thinking skills. The research methods were qualitative research. Academic management concepts and higher–order thinking skills were used as the research framework. The research areas were Kanchananukroh school, Kanchanaburi Province. The population consisted of 173 school administrators and teachers at Kanchananukroh school using the purposive sampling and simple random sampling. The instrument for collecting data were five – rating scale questionnaires. Data were analyzed using mean, standard deviation, priority needs index and content analysis.

The research results showed that: 1. The current and the desirable states in developing academic management of Kanchananukroh school based on the concept of higher–order thinking skills, the evaluation ($PNI_{modified}$=0.617) was at the highest level, followed by learning management ($PNI_{modified}$=0.526) and curriculum development ($PNI_{modified}$=0.429). 2. Approaches for developing academic management of Kanchananukroh school based on the concept of higher–order thinking skills comprised 3 approaches, 6 sub–approaches.

This finding made the school administrators aware of the priority needs in developing academic management in Kanchananukroh School based on the concept of higher–order thinking skills in descending order from teachers and personnel in the school. In addition, guidelines for the development of academic administration could be used to further develop students' advanced thinking skills.

Keywords: Approaches for developing; Academic management; Higher–order thinking skills; Priority Need

บทนำ

สภาวการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการทำงานของบุคคล โลกการทำงานปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกัน และทำงานในสายเดียวกัน จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558) ภายใต้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นการเตรียมความพร้อม เพื่อให้บุคคลไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) รูปแบบในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนด้วยการเพิ่มพูนทักษะต่างๆให้แก่ผู้เรียน หน่วยงานทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมทางด้านหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแนวทางใหม่ๆผ่านรูปแบบการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับทักษะทางปัญญา (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2561) จากรายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลปี 2556 พบปัญหาคุณภาพหลักสูตรการศึกษา คือ มีการเปลี่ยนหลักสูตรบ่อย เนื้อหาสาระในหนังสือหรือตำราเรียนไม่มีการปรับให้สอดคล้องกับหลักสูตร เวลาที่กำหนดไม่สอดคล้องกับการสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น การศึกษาไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญที่ความรู้ มาเป็นการให้ความสำคัญที่กระบวนการคิดของผู้เรียน การคิด และการสอนคิด เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยได้ประกาศจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแต่ละระดับชั้นเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดขั้นสูง เนื่องจากในปัจจุบันเรื่องของการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ประเทศต่างๆทั่วโลกหันมาศึกษาและเน้นในเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง แต่อย่างไรก็ตามในสองทศวรรษที่ผ่านมาวงการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ค้นพบว่าการพัฒนาสติปัญญาและทักษะการคิดของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด และยังไปไม่ถึงเป้าหมายที่สูงสุดที่ต้องการ ทั้ง ๆ ที่มีความพยายามในการคิดค้นนโยบายใหม่ ๆ และการสนับสนุนงบประมาณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีเป้าประสงค์ให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการคิด ทักษะความสามารถเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโลก อีกทั้งโรงเรียนยังเป็นสถานศึกษานำร่องด้านการพัฒนานวัตกรรม จากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนปีการศึกษา 2562 พบว่าด้านที่ควรพัฒนา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะในการแก้ปัญหา รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสู่

นวัตกรรม นอกจากนี้ จากรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนปีการศึกษา 2563 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ดีขึ้นกว่าเดิมในด้านการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียน (โรงเรียนกาญจนานเคราะห์, 2563) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการบริหารวิชาการตามแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

บทความวิจัยนี้ นำเสนอความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง และนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อนำแนวทางไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

2. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำราที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการจาก กระทรวงศึกษาธิการ (2552); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552); ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553); สุกัญญา แช่มช้อย (2565) และทักษะการคิดขั้นสูง ผู้วิจัยยึดระดับการคิดด้านพุทธิพิสัยทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ฉบับปรับปรุง Bloom's taxonomy revised (2001) ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

1.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

1.2 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนที่พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

1.3 การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการคิดขั้นสูง

ทิศนา แขมณี และคณะ (2544) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการคิดออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ทักษะการคิดพื้นฐาน เป็นทักษะการคิดเบื้องต้นสำหรับการคิดในระดับที่สูงขึ้น ส่วนใหญ่เป็นทักษะการสื่อความหมาย คือ เป็นทักษะการรับสารที่แสดงถึงความคิดของผู้อื่นเข้ามารับรู้ ตีความ/จดจำ และเมื่อต้องการที่จะระลึกเพื่อนำมาเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่นก็สามารถแปลงความคิดให้อยู่ในรูปของภาษาต่าง ๆ เช่น ข้อความ คำพูด ดนตรี

2) ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป เป็นทักษะจำเป็นที่ใช้อยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆและเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความซับซ้อน

3) ทักษะการคิดขั้นสูง เป็นทักษะการคิดที่มีหลายขั้น ต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลายๆทักษะในแต่ละขั้น

Anderson and Krathwohl (2001) ได้นำเสนอ Bloom's revised taxonomy โดยแบ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่ การจำ การเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังได้แบ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามระดับการคิดออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) การคิดพื้นฐาน เป็นกระบวนการคิดใน 3 ระดับล่าง หรือในส่วนที่เป็นฐานของพีระมิด คือ ระดับการจำ การเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ ทักษะการคิดทั้ง 3 ระดับสามารถใช้ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่มาแก้ไขปัญหา ไม่มีการคิดแปลกใหม่ไปจากเดิม การคิดในระดับนี้จึงไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

2) การคิดขั้นสูง เป็นกระบวนการคิดใน 3 ระดับบน ได้แก่ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ การคิดในระดับนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆขึ้นมา โดยอาศัยพื้นฐานจากความรู้ ความเข้าใจ และฝึกคิดอยู่ตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุป ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) หมายถึง การคิดที่มีองค์ประกอบซับซ้อน ทั้งวิธีการและขั้นตอนในการใช้ทักษะหลายประการร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดที่กล่าวมา ผู้วิจัยยึดระดับการคิดด้านพุทธิพิสัยทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ฉบับปรับปรุง 3 ระดับบน เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน (Bloom's taxonomy revised, 2001) ดังนี้

การวิเคราะห์ (Analyzing) หมายถึง การแยกสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านั้นกับส่วนอื่น ๆ หรือกับภาพรวมของสิ่งนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ประกอบด้วยทักษะย่อย 3 ประการ คือ การเปรียบเทียบความแตกต่าง (differentiating), การจัดระบบ (organizing), และการกำหนดคุณลักษณะ (attributing)

การประเมินค่า (Evaluating) หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่า ประกอบด้วยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ความคิด การกระทำ (checking) และการวิพากษ์ข้อมูล เรื่องราว เหตุการณ์อย่างมีหลักการ (critiquing)

การสร้างสรรค์ (Creating) หมายถึง การนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีมาทำให้สอดคล้องเป็นสิ่งใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการ การสร้าง(generating), การวางแผน (planning), การผลิต (producing)

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงฉบับ Bloom's Revised Taxonomy (2001) ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ หากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการปัญญาในแต่ละระดับเป็นอย่างดีจะสามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาการใช้สติปัญญาของผู้เรียนจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มุ่งสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นอันจะนำไปสู่การเกิดสมรรถนะของผู้เรียนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ สังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารวิชาการ 3 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดของ กมล ภู่ประเสริฐ (2545); รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2552); กระทรวงศึกษาธิการ (2552); สันติ บุญภิรมย์ (2552); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552); ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553); ปองสิน วิเศษศิริ (2555); สุกัญญา แช่มช้อย (2565)

2. แนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ผู้วิจัยยึดระดับการคิดด้านพุทธิพิสัยทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ฉบับปรับปรุง (Bloom's taxonomy revised, 2001) 3 ระดับบนของพีระมิด คือ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

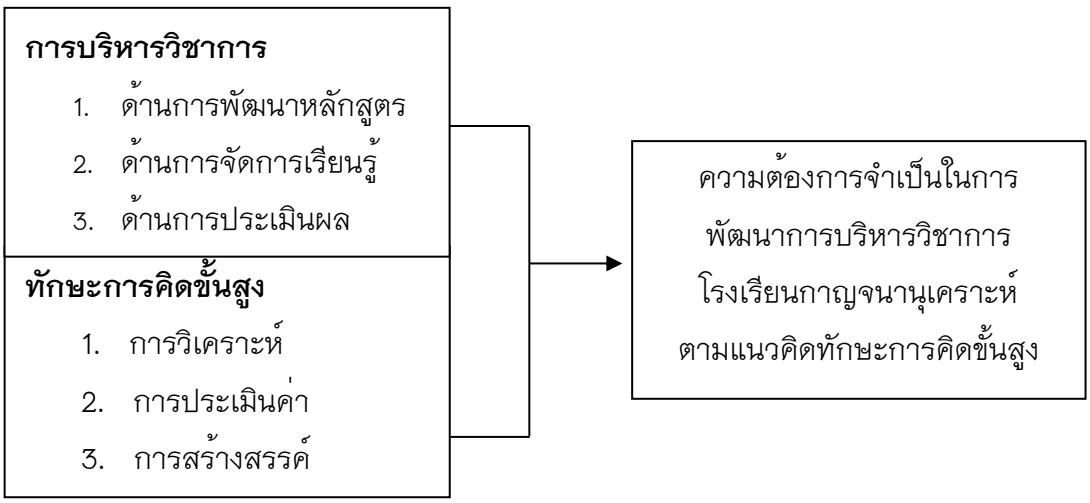

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการและแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยมีแหล่งข้อมูล คือ เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยมีประชากร คือ โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร 5 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง และครู 168 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยมีแหล่งข้อมูล คือ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ใช้ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ร่างแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยมีแหล่งข้อมูล คือ ลำดับความต้องการจำเป็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมิน 3 ท่าน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ 1 ท่าน ศึกษานิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี 1 ท่าน และนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน ใช้ค่าฐานนิยม และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำร่างแนวทางมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สรุปลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง พิจารณาตามข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ และองค์ประกอบทักษะการคิดขั้นสูง

การบริหารวิชาการ	ประเด็น	ทักษะการคิดขั้นสูง			เฉลี่ยรวม	ลำดับความต้องการจำเป็น
		การวิเคราะห์	การประเมินค่า	การสร้างสรรค์		
1. การพัฒนาหลักสูตร	$PNI_{modified}$	0.443	0.487	0.477	0.429	3
	(ลำดับ)	(3)	(1)	(2)		
2. การจัดการเรียนรู้	$PNI_{modified}$	0.530	0.533	0.550	0.526	2
	(ลำดับ)	(3)	(2)	(1)		
3. การประเมินผล	$PNI_{modified}$	0.572	0.759	0.608	0.617	1
	(ลำดับ)	(3)	(1)	(2)		

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการขอบข่ายการบริหารวิชาการ ลำดับที่ 1 คือ การประเมินผล ($PNI_{modified}$ =0.617) รายองค์ประกอบทักษะการคิดขั้นสูงด้านการประเมินค่า มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ =0.759) ความต้องการจำเป็นของการขอบข่ายการบริหารวิชาการ ลำดับที่ 2 คือ การจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ =0.526) รายองค์ประกอบทักษะการคิดขั้นสูงด้านการสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ =0.550) ความต้องการจำเป็นของการขอบข่ายการบริหารวิชาการ ลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$ =0.429) รายองค์ประกอบทักษะการคิดขั้นสูงด้านการประเมินค่า มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ =0.487)

วัตถุประสงค์ที่ 2 นำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ได้แนวทางทั้งสิ้น 3 แนวทางหลัก 6 แนวทางย่อย ดังนี้

แนวทางที่ 1 พัฒนาการประเมินผลหลักสูตรที่มุ่งเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ด้านการประเมินค่า

แนวทางย่อยที่ 1.1 พัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการประเมินค่าของผู้เรียน

แนวทางย่อยที่ 1.2 ปรับปรุงการดำเนินการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการประเมินค่า

แนวทางที่ 2 พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ด้านการสร้างสรรค์

แนวทางย่อยที่ 2.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการสร้างสรรค์

แนวทางย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมความสามารถครูในการใช้พัฒนาและผลิตสื่อ จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการสร้างสรรค์

แนวทางที่ 3 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ด้านการประเมินค่า

แนวทางย่อยที่ 3.1 วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ด้านการประเมินค่า

แนวทางย่อยที่ 3.2 ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการประเมินค่า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงสูงสุด คือ การประเมินผล รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประเมินผลมีความสำคัญทั้งการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือผลลัพธ์ของหลักสูตรที่ได้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผันว่าการประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายหรือผลลัพธ์ตามที่หลักสูตรได้ออกแบบไว้ และครูผู้สอนต้องนำเครื่องมือประเมินผลไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลเพื่อการพัฒนา (สุกัญญา แช่มช้อย, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์วิสาข์ ธาราวร (2559) พบว่า ครูมัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูมัธยมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ 2. ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล และ 3. ด้านการตรวจให้คะแนน การรายงานผล และการนำไปใช้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยในแนวทางการพัฒนาการประเมินผลหลักสูตรที่มุ่งเน้นทักษะการคิดขั้นสูง มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เป็นเพราะสถานศึกษายังไม่มีการวางเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจนในการวัดทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โรงเรียนต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร เพื่อนำมาวางแผนการประเมินหลักสูตร โดยต้องคำนึงถึงการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมาย การกำหนดแหล่งเรียนรู้ ระยะเวลา และเกณฑ์ในการประเมิน นำไปสู่การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานผลการประเมินหลักสูตร (สุกัญญา แช่มช้อย, 2565) และสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนที่มีข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนกรอบสมรรถนะว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) และวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ผู้เรียน

สามารถพัฒนาตนเอง และครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันไปกับผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยให้ครูย้อนกลับมาพิจารณาการสอนของตนเองและปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ได้แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยจำแนกตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ 3 ด้าน มีทั้งหมด 3 แนวทางหลัก 6 แสดงให้เห็นดังแผนภาพที่ 1

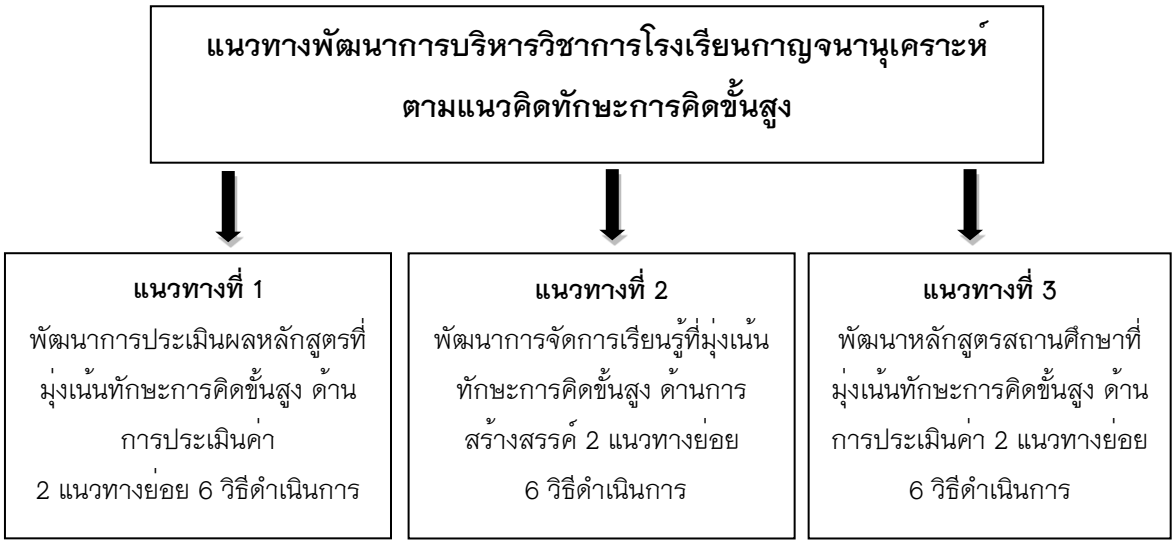

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

สรุป

กระบวนการทางปัญญาหรือระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมด้านความสามารถของสมอง ที่แสดงถึงสติปัญญาการรับรู้เรื่องราวต่างๆ จากการเรียนรู้และประสบการณ์ เป็นพฤติกรรมสำคัญที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาและนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และเสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การประเมินผล ซึ่งการ

ประเมินจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะทำให้ครูสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนรายบุคคลได้ว่าแต่ละคนมีการพัฒนาหรือต้องส่งเสริมในด้านไหน เพื่อให้ครูได้มีการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมผู้เรียนก็จะได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการประเมินผลสามารถบ่งบอกความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ ส่งผลให้ครูสามารถวางแผนพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษาควรนำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง มีทั้งหมด 3 แนวทางหลัก ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้ สถานศึกษาควรนำแนวทางไปพัฒนาต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ที่สำคัญ คือ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านทักษะการคิดขั้นสูง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยควรให้ความสำคัญกับ ทักษะการคิดขั้นสูง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กัลย์วิสาข์ ธาราวร. (2559). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11*(3), 374–389.

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาด้านการคิด.* กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร.

ปองสิน วิเศษศิริ. (2555). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 2747732 การบริหารงานวิชาการกับ การประกันคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2552). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. ตถาตา พับลิเคชั่น.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *การประเมินการเรียนรู้: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558) *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สุกัญญา แช่มช้อย. (2565) *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A Revision of Bloom' s Taxonomy of Educational Objectives: Complete Edition.* New York: Longman.

Dewey, John.(1950). *How we Think.* Lexington D.C.: Heath and Company.

Ennis, R .H. (1985). *A logical basis for measuring critical thinking skill. Educational Leadership, 43*(2), 44–48.

Harkins, A. M. (2008). Leapfrog principles and practices: Core components of education 3.0 and 4.0. *Futures Research Quarterly, 24*(1), 19–31.

Conklin, W. (2013). *Higher–Order Thinking Skills.* CA: Shell Educational Publishing, Inc.

Torrance, E.P. (1962). *Guiding Creative Talent.* Englewood Cliffs, NJ: Prentice–Hall, Inc.